

ÖPPNA KYRKOR

I VÄXJÖ STIFT

Verktyg, råd och stöd för ett levande
och mer tillgängligt kulturarv

Biskop Fredrik:

VÄXJÖ STIFTS KYRKOR SKA VARA ÖPPNA. Någon annan målbild går inte att ha. Sedan tusen år är kyrkorummen centrum för livets stora frågor och händelser. Under valven finns möjlighet till stillhet och eftertanke. Ljusen i ljusbärarna vittnar om ordlösa böner till den Gud som bär oss i sin famn.

Svenska kyrkan har i en överenskommelse med staten lovat att kyrkorummen ska vara öppna och tillgängliga, då de är en del av vårt gemensamma kulturarv. En vanlig invändning mot öppna kyrkor är att risken för kulturarvsbrott ökar. Paradoxalt nog visar erfarenheter från exempelvis England på en rakt motsatt erfarenhet, att i öppna kyrkor sker färre kulturarvsbrott än i låsta. Självklart behöver vissa lösa, värdefulla föremål plockas bort, medan andra stöldsäkras. Självklart är det bra, men inte nödvändigt, att öppna kyrkorum är bemannade. Viktigast är dock att kyrkorna är öppna!

Undersökningar visar att över 80 % av alla kyrkobesök sker utanför gudstjänsttid. Många med mig har mött besvikelsen inför en låst kyrkport. Genom ett kreativt arbete och goda tekniska lösningar kan vi möjliggöra för människor att ta del

av kyrkorna och samtidigt förkunna evangeliet. Låt dopfunten berätta om Guds ja i dopet, altaret om nattvardens gemenskap och kyrkorummet i sig om alla de människor som tillsammans bär församlingslivet.

Många av oss har varit i en kyrka och tänt ett ljus tillsammans med ett litet barn. Koncentrationen vittnar om att det är något viktigt som sker. Ett förskolebarn som lär känna sitt kyrkorum får en plats för det som är viktigt i livet, ett heligt rum att återvända till. Tänk gärna särskilt på barnen när ni på olika sätt arbetar med att tillgängliggöra kyrkorummen.

Min uppmaning till Växjö stifts förtroendevalda, anställda och ideella medarbetare är enkel: Låt kyrkorna vara öppna. I den här foldern finns tips, idéer och kontaktpersoner för det fortsatta arbetet. Må Gud välsigna arbetet med kyrkorummen i Växjö stift.

+Fredrik

Kyrkan är inget tittskåp

MÖNSTERÅS KYRKA

”

Vår kyrka är inte ett
tittskåp eller museum
– den är ett hem.

VI MÄRKER ATT MÅNGA HITTAR IN i vår kyrka under dagarna. Det brinner så gott som alltid bönelys. Någon har lekt i barnhörnan. Nya förbönslappar ligger i förbönslådan. Kaffet som står framme har tagit slut. Ibland är det riktigt, riktigt stökigt – vi kallar det för livet. Böcker och ikoner kan försvinna från bokbordet utan att det kommer in någon swish – vi kallar det mission. Det händer att någon söker sig in i värmen och sover i en bänk – då är vi extra stolta över att vara en öppen kyrka.

Vår kyrka är inte ett tittskåp eller museum – den är ett hem. På en gatupratatä utaför kyrkan står det: Kyrkan är öppen. Välkommen in, du är väntad! Så är det.

Kyrkoherde Magnus Johansson

FOTO: EMILIA LINDSTRAND

Varför öppna kyrkor?

EAGENTLIGEN SÄGER DET SIG SJÄLVT varför det är viktigt att våra kyrkor ska stå öppna och tillgängliga så långt som möjligt. En öppen kyrka berättar något annat än en låst och tillbommad kyrkport. Om kyrkans ärende är att alla människor som vill ska få möjlighet att ta del av den stora berättelse som handlar om Guds kärlek till varje människa, måste det rimligtvis få genomslag också i praktiken.

Kyrkorummen är i sig levande berättelser om evangeliet som gestaltats på olika sätt i olika tider, det vi brukar benämna som det kyrkliga kulturarvet. Oavsett när en kyrka är byggd är dock alltid dess yttersta funktion att fungera som en plats för bön och gudstjänst. Den funktionen står fast även utanför ordinarie gudstjänsttider. Vi vet att otaliga kyrkobesök äger rum i enskildhet i de kyrkor som står öppna och välkomnande som en fristad, ett rum för mötet med det heliga, för bön och stillhet.

Att i högre grad tillgängliggöra det kyrkliga kulturarvet och möjliggöra för människor att bruka kyrkorummen för det de är avsedda för är därför en angelägen fråga för vår tid. Att bekosta underhåll och drift för en byggnad som större delen av veckan hålls låst och igenbommad framstår inte som särskilt klokt använda resurser.

Vad innebär satsningen?

GENOM ATT VI TILLSAMMANS i stiftets församlingar och i stiftsorganisationen hjälps åt att sätta strålkastarljuset på frågan om kyrkobyggnadernas tillgänglighet blir det en gemensam kraftsamling som kan göra skillnad.

Allt syftar naturligtvis till att så många kyrkor som möjligt i vårt stift är tillgängliga för alla de människor som önskar öppna porten och gå in. Här finns stora samordningsvinster mellan församlingar och pastorat, fastighetsexperter, kyrkoantikvarisk och kyrkomiljöpedagogisk expertis, kommunikationssatsningar, utveckling av bön och andaktsliv, förslag på pedagogiskt material och mycket annat.

I ett första skede kan det lokala arbetet handla om att identifiera och undanröja hinder som gör att kyrkorummet idag inte kan vara tillgängligt.

Gällande de kyrkor som redan är öppna kan det istället vara mer intressant att arbeta med innehållsliga frågor: vad möter den människa som kommer in i kyrkorummet? Vad kan utvecklas ur ett kulturarvsperspektiv och vad kan göras i kyrkorummet för att främja den enskilda människans möjlighet att be och växa i tro? Hur kan barn och vuxna upptäcka rummet?

Utmaningar & möjligheter

Att hålla kyrkan öppen och tillgänglig kan skapa möjligheter men också utmaningar.

Kyrkan kanske inte har tidlös och hur löser man då öppning och stängning av kyrkan? Kanske finns det församlingsbor som gärna vill engagera sig och hjälpa till med att öppna och låsa kyrkan morgon och kväll. De kanske också kan tänka sig att ringa i kyrkklockorna och be en bön, kolla så att det inte finns några kvarglömda tända ljus eller gå ett extra varv i och utanför kyrkan för att se så att allt är i sin ordning.

Det är bra att arbeta förebyggande när det exempelvis gäller stöld och skadegörelse. Stölder förekommer men det finns ingen sammanställd statistik som visar att det sker oftare i öppna kyrkor jämfört med de som är låsta och larmade. Statistik från engelska kyrkan visar däremot att öppna kyrkor löper lägre risk för inbrott och stöld än låsta.

Några tips:

- Försök att förutse vad som skulle kunna hända och kalkylera riskerna.
- Ha en färdig beredskapsplan så att alla vet hur man ska agera om något händer som kan kopplas till att kyrkan hållits öppen och obemannad.
- Ställ gärna undan föremål som inte behöver vara framme när kyrkan är obemannad eller byt ut dem mot några andra som inte är lika värdefulla.

- Behöver det verkligen vara lås vid ljusbärens eller bokbordets kassa? Brytskador på kassan, som ofta är den gamla kyrkkistan, kan vara svåra att laga och kostar troligtvis mer än summan som stals. Är det möjligt att erbjuda digital betalning istället?

Vad kan vi få för stöd?

Vilka ekonomiska stöd finns att få när det gäller att göra vårt kyrkliga kulturarv tillgängligt?

Kyrkoantikvarisk ersättning (KAE) och Kyrko- underhållsbidrag (KUB).

Det är möjligt att söka KAE och KUB för flera olika typer av åtgärder som skapar ökad tillgänglighet till vårt gemensamma kyrkliga kulturarv. Några exempel på det är:

- Ett förvaringsskåp, som samtidigt är ett säkerhets- och visningsskåp, är ett alternativ när det gäller att tillgängliggöra kyrkans värdefulla inventarier på ett tryggt sätt.
- Genom att installera inbrottslarm och brandlarm kan man på ett skadeförebyggande sätt öka tillgängligheten till kyrkan.
- System som styr klimatet i kyrkan kombineras ofta med möjligheten att installera tidlös vilket ger möjlighet till öppethållande även när kyrkan är obemannad.

Frågor att fundera vidare på

- Hur öppen är vår kyrka?
- Hur kan kyrkan bli tillgänglig för fler?
- Vad behövs för att det ska vara möjligt att hålla öppet?
- Hur berättar vi att kyrkan står öppen och tillgänglig?

Särskilt ansvar

Kyrkoherden, kyrkorådet och församlingsråd har ett särskilt ansvar för att församlingens kyrkor står öppna. Ur inledningen till 10:e avdelningen i Kyrkoordningen: Kyrkorummet behöver vara tillgängligt för alla som söker sig till det.

Vem kan hjälpa till?

Stiftskansliet kan bidra med råd och stöd, tips och metoder för pedagogiskt material, andaktsmaterial, kommunikation, kyrkoantikvariska frågor och frågor som rör fastigheter och lokaler. Tveka inte att ta kontakt! Ring växeln, så hamnar du hos rätt person tfn: 0470-77 38 00.

Mer information om öppna kyrkor i Växjö stift och relevanta kontaktuppgifter hittar du på Växjö stifts intranät: internwww.svenskakyrkan.se/vaxjostift/oppna-kyrkor

Råd & stöd finns inom:

- FASTIGHET, LARM & LÅS
- PEDAGOGISKT MATERIAL
- KAE, KUB & KULTURARV
- KOMMUNIKATION & SYNLIGHET
- ANDAKT & GUDSTJÄNST
- SAMORDNING & NÄTVERK